

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 9 maja 2022 r.

Pozycja 29

POSTANOWIENIE z dnia 28 kwietnia 2022 r. Sygn. akt SK 88/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz
Julia Przyłębska
Jakub Stelina – sprawozdawca
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 kwietnia 2022 r., skargi konstytucyjnej L.Z. o zbadanie zgodności:

art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje, że za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez mężczyznę, z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 14 sierpnia 2018 r. L.Z. (dalej: skarżący) wniósł o zbadanie zgodności art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 423, ze zm.; dalej: u.s.u.s.) w zakresie, w jakim przewiduje, że za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez mężczyznę, z art. 67 ust. 1 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle niżej opisanego stanu faktycznego.

W okresie od 1 lutego 2008 r. do 7 sierpnia 2014 r. skarżący pobierał świadczenie pielęgnacyjne w związku z opieką nad córką. W tym okresie nie były opłacane składki na ubezpieczenia rentowe i emerytalne, ponieważ skarżący posiadał ponad 25-letni okres ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego).

Od 1 września 2014 r. do 30 listopada 2014 r. skarżący był zatrudniony, z tym że od 8 września 2014 r. do końca zatrudnienia pobierał wynagrodzenie chorobowe i zasiłek chorobowy, a następnie zostało mu przyznane prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Decyzją lekarza orzecznika ZUS z 15 lutego 2016 r. został uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy, ze wskazaniem, że niezdolność istniała od 2 czerwca 2015 r.

Decyzją z 17 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) odmówił przyznania skarżącemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu wskazano, że skarżący nie udowodnił wymaganego okresu składkowego oraz nieskładkowego wynoszącego łącznie co najmniej 5 lat w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed złożeniem wniosku o rentę oraz przed powstaniem niezdolności do pracy. Zaznaczono, że skarżący nie spełnił także warunku posiadania 30 lat okresów składkowych, gdyż udowodnił 29 lat, 9 miesięcy, 14 dni okresów składkowych. W konsekwencji skarżący nie spełnił warunku przewidzianego w art. 57 w związku z art. 58 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 504; dalej: u.e.r.f.u.s.).

Sąd Okręgowy, Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: sąd okręgowy) wyrokiem z 30 czerwca 2017 r. oddalił odwołanie skarżącego od decyzji ZUS, uznając ją za prawidłową.

Sąd Apelacyjny, Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: sąd apelacyjny) wyrokiem z 21 grudnia 2017 r. oddalił apelację skarżącego od wyroku sądu okręgowego. Sąd apelacyjny wskazał, że „[i]stota sporu sprowadzała się (...) do oceny, czy [skarżący] spełnia warunki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy w oparciu o art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., a w szczególności, czy przy ustalaniu tych uprawnień podlega uwzględnieniu okres pobierania przez niego (...) świadczenia pielęgnacyjnego. (...) Poza sporem było, że w trakcie pobierania tego świadczenia przez (...) [skarżącego] nie były jednak opłacane składki na te ubezpieczenia” (s. 5 uzasadnienia wyroku sądu apelacyjnego). Sąd wyjaśnił, że w wypadku skarżącego okres pobierania świadczenia pielęgnacyjnego nie mógł być kwalifikowany jako okres składkowy (art. 6 ust. 1 pkt 1 u.e.r.f.u.s.). Jednocześnie okres ten – zdaniem sądu – nie mógł być uznany za okres nieskładkowy, co wynikało wprost z art. 7 pkt 7 u.e.r.f.u.s. „Natomiast ewentualne uwzględnienie spornego okresu jako nieskładkowego w oparciu o przepis art. 7 pkt 5 lit. b nie spowoduje spełnienia przez (...) [skarżącego] zarówno warunku określonego w art. 58 ust. 4 (wymóg posiadania 30 lat samych okresów składkowych), jak i w art. 58 ust. 2 w związku z ust. 1 pkt 5 z uwagi na ograniczenie ilości okresów nieskładkowych wynikające z art. 5 ust. 2” (s. 5 uzasadnienia wyroku sądu apelacyjnego).

1.2. W skardze konstytucyjnej skarżący podniósł, że art. 6 ust. 2a u.s.u.s. narusza art. 67 ust. 1 Konstytucji, bowiem prowadzi do naruszenia praw obywateli do zabezpieczenia społecznego oraz niesprawiedliwego różnicowania prawa do zabezpieczenia społecznego przez zablokowanie możliwości spełnienia warunków umożliwiających uzyskanie renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w razie uzyskiwania świadczenia pielęgnacyjnego i innych świadczeń wymienionych w zaskarżonym przepisie. W ocenie skarżącego, zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. nie powinien wprowadzać ograniczenia, że po uzyskaniu 25-letniego okresu ubezpieczenia w wypadku mężczyzn i 20-letniego okresu ubezpieczenia w wypadku

kobiet nie ma możliwości odprowadzania składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe dla osób uzyskujących świadczenie pielęgnacyjne. Pomimo zatem, zdaniem skarżącego, że co do zasady okres pobierania świadczenia pielęgnacyjnego jest okresem składkowym, obywatelowi uniemożliwia się poprzez treść art. 6 ust. 2a u.s.u.s. spełnienie warunków umożliwiających przyznanie renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Skarżący podniósł również, że 23 września 2011 r. został dodany do u.e.r.f.u.s. art. 58 ust. 4. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazał jednocześnie, że gdyby utracił całkowicie zdolność do pracy przed dniem wejścia w życie tej nowelizacji, to uzyskałby rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 8 września 2020 r. nie zgłosił udziału w postępowaniu.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 19 listopada 2020 r. przedstawił stanowisko, zgodnie z którym postępowanie podlegać powinno umorzeniu wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia. Skarga konstytucyjna nie odpowiada bowiem wymogom formalnym warunkującym jej merytoryczne rozpoznanie przez Trybunał.

W ocenie Prokuratora Generalnego, zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. nie stanowił podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, a zatem skarga konstytucyjna nie spełnia warunku wynikającego z art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393). Kwestionowany przepis nie dotyczy bowiem przesłanek nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy lub jakiegokolwiek innego świadczenia z zabezpieczenia społecznego. Znaczenie normatywne art. 6 ust. 2a u.s.u.s. polega na „ustanowieniu pobierania wymienionych w nim świadczeń tytułami obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a także ustaleniu podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia i okresu ich opłacania. Przepis ten – ustanawiający pobieranie wymienionych w nim świadczeń tytułami obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz określający jedną z negatywnych przesłanek objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi (...), a także podstawę wymiaru składek – nie mógł więc samodzielnie wywołać przypisywanego mu przez Skarżącego skutku w postaci naruszenia prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na inwalidztwo, gdyż nie przyznaje ani nie odbiera nikomu prawa do jakiegokolwiek świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Przesłanki nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wynikają natomiast z art. 57 i 58 u.e.r.f.u.s.” (s. 10 stanowiska).

4. Marszałek Sejmu w piśmie z 22 lutego 2021 r. przedłożył stanowisko w imieniu Sejmu, wnosząc o stwierdzenie, że art. 6 ust. 2a u.s.u.s. w zakresie, w jakim nie opłaca się za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne składki na ubezpieczenie społeczne przez okres niezbędny do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Sejmu, art. 6 ust. 2a u.s.u.s. stanowił podstawę rozstrzygnięcia w sprawie skarżącego, bowiem sądy badały, „czy skarżący spełnia przesłanki prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Te z kolei związane są z posiadaniem określonego stażu ubezpieczeniowego. Sądy ustalały, czy skarżący legitymuje się odpowiednim okresem składkowym i nieskładkowym. Z perspektywy prawa do renty dokonywały kwalifikacji prawnej okresu pobierania świadczenia pielęgnacyjnego” (s. 7 stanowiska).

Zdaniem Sejmu, „[s]karżący nie kwestionuje przesłanek nabycia prawa do renty”, które wielokrotnie były przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, podważa natomiast „zakres zabezpieczenia społecznego na wypadek powstania inwalidztwa u osób, które rezy-

gnują z pracy w celu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem” (s. 10 stanowiska).

Marszałek Sejmu podniósł również, że zakres ochrony państwa w kontekście prawa do zabezpieczenia społecznego na wypadek powstania inwalidztwa jest niewystarczający i fragmentaryczny, na co wskazuje przypadek skarżącego. Stwierdził ponadto, że po pierwsze, zaskarżona regulacja umożliwia nabycie prawa do emerytury w minimalnej wysokości, po drugie, chroni opiekunów przed ryzykiem niepełnosprawności, ponieważ są opłacane składki na ubezpieczenie rentowe. Obowiązek ten jednak ustaje z chwilą osiągnięcia stażu emerytalnego przewidzianego w tym przepisie. Ma on charakter czasowy, a „po upływie 18 miesięcy od opłacenia ostatniej składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta ustaje ochrona opiekuna przed ryzykiem niezdolności do pracy” (s. 14 stanowiska).

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot i zakres zaskarżenia.

Skarżący zakwestionował zgodność art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 423, ze zm.; dalej: u.s.u.s.) w zakresie, w jakim przewiduje, że za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez mężczyznę, z art. 67 ust. 1 Konstytucji.

2. Dopuszczalność rozpoznania skargi.

2.1. Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej przez skarżącego, Trybunał Konstytucyjny zbadał, czy nie zachodzą ujemne przesłanki jej rozpoznania, w szczególności czy zostały spełnione wszystkie formalnoprawne warunki skutecznego wniesienia skargi. Trybunał Konstytucyjny jest bowiem na każdym etapie postępowania zobowiązany do kontroli, czy merytoryczna ocena zarzutów określonych w badanej skardze konstytucyjnej jest w ogóle dopuszczalna (zob. wyrok TK z 9 listopada 2010 r., sygn. SK 10/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 99). Nawet pozytywny wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej nie przesądza definitywnie o dopuszczalności późniejszego jej rozpoznania co do meritum. Trybunał, rozpoznając sprawę, nie jest związany stanowiskiem zajęтым na etapie wstępnego rozpoznania, a dokonując oceny istnienia pozytywnych oraz braku ujemnych przesłanek procesowych, może zaś dojść do odmiennych wniosków niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej. Trybunał przypomniał przy tym, że w wypadku stwierdzenia przeszkody formalnej na etapie służącym merytorycznemu rozpoznaniu skargi jest zobowiązany umorzyć postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne (zob. postanowienie pełnego składu TK z 15 listopada 2018 r., sygn. SK 5/14, OTK ZU A/2018, poz. 66).

2.2. Skarga konstytucyjna jest środkiem ochrony konstytucyjnych wolności lub praw. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a uszczegółowione w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r.

o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo – na zasadach określonych w ustawie – wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał na trzy przesłanki warunkujące wniesienie i merytoryczne rozpoznanie skargi, które mają konstytutywne znaczenie. „Pierwsza, to naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Druga dotyczy uzyskania ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach skarżącego. Trzecia natomiast wymaga wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, będące podstawą ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego, stanowią źródło naruszenia jego wolności lub praw” (postanowienie TK z 28 stycznia 2015 r., sygn. SK 15/14, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 10).

2.3. Trybunał zwracał w swoim orzecznictwie również uwagę, że do zasadniczych przesłanek dopuszczalności wystąpienia ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem wyłącznie przepisów prawa, które wykazują podwójną kwalifikację. Oznacza to, że z jednej strony przepisy te mają stanowić podstawę prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w sprawie skarżącego, z drugiej zaś muszą one jednocześnie prowadzić do naruszenia wskazywanych przez skarżącego praw lub wolności konstytucyjnych (zob. postanowienie TK z 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101). „Skarga konstytucyjna pozwala zatem dochodzić ochrony konstytucyjnych praw i wolności każdemu, jeżeli zostały one naruszone przez zastosowanie w jego indywidualnej sprawie przepisu niezgodnego z Konstytucją, a naruszenie ma źródło w treści normatywnej zakwestionowanej regulacji. (...) Trybunał wielokrotnie podkreślał, że w odróżnieniu od wniosków kierowanych przez podmioty wyliczone w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji, skarga nie jest środkiem uruchamiania tzw. kontroli abstrakcyjnej, a więc realizowanej w oderwaniu od płaszczyzny stosowania kwestionowanych przepisów. W konsekwencji skarżący może uczynić przedmiotem zaskarżenia wyłącznie przepisy zastosowane w jego sprawie, które legły u podstaw ostatecznego jej rozstrzygnięcia przez sąd lub organ administracji publicznej. Warunek ten spełniony jest wówczas, gdy kwestionowany w skardze akt normatywny wyznacza treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym. Ustalenie spełnienia tego warunku wymaga oceny w świetle stanu faktycznego, w którym zapadło orzeczenie, i skonfrontowania podstawy prawnej orzeczenia z przedmiotem zaskarżenia” (postanowienie TK z 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU A/2020, poz. 44).

2.4. Zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. ma następującą treść: „Za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy odpowiadającej wysokości odpowiednio:

- 1) świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego przysługujących na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych,
- 2) zasiłku dla opiekuna przysługującego na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
– przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobiety i 25-letniego przez mężczyznę”.

Na mocy wyżej wymienionego przepisu ustanowiono wymóg odprowadzania składek emerytalno-rentowych z tytułu wymienionych w nim świadczeń we wskazanym okresie. Znaczenie normatywne tego przepisu sprowadza się zatem do tego, że osoby pobierające określone w tym przepisie świadczenia, w tym między innymi świadczenia pielęgnacyjne, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalno-rentowym, a wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca za nie składki na te ubezpieczenia od podstawy odpowiadającej wysokości danego świadczenia przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia, zarówno składkowego jak i nieskładkowego, odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez mężczyznę.

Analizując orzeczenia zapadłe w niniejszej sprawie, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. nie stanowił podstawy prawnej orzeczenia sądowego, z którym skarżący wiązał naruszenie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. W postępowaniu zakończonym tym orzeczeniem sądy oraz organ rentowy rozstrzygały bowiem o tym, czy skarżącemu przysługiwało prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, a w konsekwencji dokonywały oceny spełnienia przez skarżącego przesłanek określonych w art. 57 w związku z art. 58 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 504; dalej: u.e.r.f.u.s.), a nie rozstrzygały kwestii obowiązku ubezpieczeń społecznych wynikającego z art. 6 ust. 2a u.s.u.s.

Trybunał Konstytucyjny w pełni podzielił pogląd Prokuratora Generalnego, że materialną podstawą uznania, że skarżący nie spełnił warunków uprawniających do renty z tytułu niezdolności do pracy były przepisy art. 57 oraz art. 58 ust. 1 pkt 5, ust. 2 i 4 u.e.r.f.u.s. (s. 10 i 11 stanowiska). Przyczyną odmowy przyznania skarżącemu prawa do renty było bowiem niewykazanie wymaganego okresu składkowego oraz nieskładkowego.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 u.e.r.f.u.s. renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i pkt 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11, 12 i pkt 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, pkt 5 lit. a, pkt 6 i 12, oraz w okresach pobierania świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych lub zasiłku dla opiekuna określonego w przepisach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów;
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Stosownie do art. 57 ust. 2 u.e.r.f.u.s. przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Art. 58 ust. 1 pkt 5 u.e.r.f.u.s. stanowi zaś, że warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty rodzinnej oraz okresów pobierania świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego określonych w przepisach o świadcze-

niach rodzinnych lub zasiłku dla opiekuna określonego w przepisach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 58 ust. 2 u.e.r.f.u.s.).

Zgodnie natomiast z art. 58 ust. 4 u.e.r.f.u.s. przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Sąd apelacyjny wprost w uzasadnieniu wyroku wskazał, że „[s]pór w rozstrzyganej sprawie dotyczył prawa do renty na podstawie art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (...). Istota sporu sprowadzała się (...) do oceny, czy (...) [skarżący] spełnia warunki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy w oparciu o art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., a w szczególności, czy przy ustalaniu tych uprawnień podlega uwzględnieniu okres pobierania przez niego (...) świadczenia pielęgnacyjnego. (...) Poza sporem było, że w trakcie pobierania tego świadczenia przez (...) [skarżącego] nie były jednak opłacane składki na te ubezpieczenia” (s. 4 i 5 wyroku sądu apelacyjnego). W omawianym postępowaniu badano zatem, czy skarżący spełnił przesłanki nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym ustalano, czy legitymował się on odpowiednim okresem składkowym i nieskładkowym. Jak słusznie zauważył Prokurator Generalny, to przepisy u.e.r.f.u.s. stanowią o tym, jakie okresy uwzględnia się przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty i obliczaniu ich wysokości. Przepisy te określają również rodzaje tych okresów i zasady ich uwzględniania (s. 12 stanowiska).

Sądy nie rozstrzygały natomiast zagadnień normowanych przez zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s., to jest kwestii obowiązku ubezpieczeń społecznych, a w szczególności nie dokonywały oceny, czy w wypadku pobierania świadczenia pielęgnacyjnego organ wypłacający do świadczenie powinien zgłosić skarżącego do ubezpieczenia emerytalno-rentowego i odprowadzać składki na to ubezpieczenie, czy też nie.

Zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. nie stanowi podstawy przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ani jakiegokolwiek innego świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Samodzielnie nie może zatem powodować skutku w postaci naruszenia prawa skarżącego do zabezpieczenia społecznego wynikającego z art. 67 ust. 1 Konstytucji w razie niezdolności do pracy ze względu na inwalidztwo czy chorobę. Źródłem takiego naruszenia mogłyby być ewentualnie przepisy prawa, które określają przesłanki przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Powyższe stanowisko Trybunału znalazło również swoje potwierdzenie w treści skargi konstytucyjnej. Skarżący podniósł bowiem, że „[p]rzed dniem 23 września 2011 r. w ustawie brak było art. 58 ust. 4 [u.e.r.f.u.s.], został on dodany z dniem 23 września 2011 r. (...), [zatem] gdyby skarżący utracił całkowicie zdolność do pracy przed dniem wejścia w życie nowelizacji, to uzyskałby rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy” (s. 9 i 10 skargi). Regulacje te nie zostały objęte jednak zakresem zaskarżenia.

W konkluzji Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zaskarżony art. 6 ust. 2a u.s.u.s. nie stanowił podstawy prawnej orzeczenia sądowego, z którym skarżący wiązał naruszenie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego wynikającego z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Trybunał uznał zatem, że niniejsza skarga konstytucyjna nie odpowiadała wymogom wynikającym z art. 79 ust. 1 Konstytucji. Dlatego postanowił umorzyć postępowanie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Z uwagi na powyższe okoliczności, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.